

วันวิสา สรีระศาสตร์. (2554). *ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ทางสังคม และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยของนักเรียนหญิงระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่เข้าร่วมและไม่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย*. ปรินญาณิพนธ์ วท.ม. (การวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ . คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ งามตา วนินทานนท์, อ.ดร.นำชัย ศุภฤกษ์ชัยสกุล.

จุดมุ่งหมายของการวิจัยนี้เพื่อศึกษาว่า ปัจจัยเชิงสาเหตุด้านสถานการณ์ในโรงเรียนและครอบครัว จิต ลักษณะเดิม และจิตลักษณะตามสถานการณ์ ของนักเรียนมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยมากน้อยเพียงใด และเพราะเหตุใด กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนหญิง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 5 ซึ่งมาจากโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการส่งเสริมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย 2 โรงเรียน และจากโรงเรียนที่ไม่เข้าร่วมโครงการฯ อีก 2 โรงเรียน ทั้งสองประเภทมีขนาดใกล้เคียงกัน รวมเป็นนักเรียนหญิงที่ศึกษา 597 คน นักเรียนมีจำนวนเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตต่อวันโดยเฉลี่ย 3.18 ชั่วโมง

การวิจัยครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิดรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นพื้นฐานในการประมวลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุสำคัญ กลุ่มต่างๆ ของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย กลุ่มตัวแปรที่ศึกษามี 5 กลุ่ม ดังนี้ 1) กลุ่มตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย ประกอบด้วยพฤติกรรมย่อย 3 ด้าน (การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย และการสนับสนุนให้เพื่อนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย) 2) กลุ่มตัวแปรอิสระ ระดับสถานการณ์ทางสังคม 5 ตัวแปร 3) กลุ่มตัวแปรอิสระด้านจิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร 4) กลุ่มตัวแปรอิสระด้านจิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร และ 5) กลุ่มตัวแปรลักษณะทางชีวสังคมและภูมิหลังของนักเรียน 7 ตัวแปร รวมเป็นตัวแปรที่ศึกษาทั้งสิ้น 21 ตัวแปร

ตัวแปรหลักในการวิจัยนี้ วัดด้วยแบบวัดชนิดมาตราประเมินรวมค่า มี 14 แบบวัด แต่ละแบบวัดมีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาอยู่ระหว่าง .52 ถึง .87 มีสมมติฐานในการวิจัย 6 ข้อ ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล 3 วิธี ได้แก่ 1) วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสามทาง (Three – Way ANOVA) 2) วิธีวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน และแบบมีลำดับ (Standard and Hierarchical Multiple Regression Analysis) และ 3) วิธีวิเคราะห์อิทธิพลเชิงเส้น (Path Analysis)

พบผลวิจัยที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ประการแรก จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย แต่ละด้าน ใน 3 ด้าน พบว่า 1) นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ และมีการรับรู้ประโยชน์จากการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียนมาก มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้มากกว่านักเรียนลักษณะตรงกันข้าม พบผลดังกล่าวในนักเรียน

โดยรวม และกลุ่มนักเรียนประเภทต่างๆ 10 จาก 13 ประเภทที่ศึกษา 2) นักเรียนที่มีผู้ปกครองควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตมาก และมีภูมิคุ้มกันทางจิตสูง มีพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัยมากกว่านักเรียนลักษณะตรงกันข้าม พบเด่นชัดในนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการฯ นักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ หรือนักเรียนที่มีจำนวนเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตปานกลาง 3) นักเรียนที่มีการรับรู้ประโยชน์จากการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียนมาก และมีเพื่อนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ตมาก มีพฤติกรรมสนับสนุนให้เพื่อนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยมากกว่านักเรียนลักษณะตรงกันข้าม พบเด่นชัดในกลุ่มนักเรียนที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจสูง

ประการที่สอง จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมาตรฐาน พบว่า เมื่อใช้ตัวทำนายกลุ่มลักษณะสถานการณ 5 ด้าน จิตลักษณะเดิม 4 ด้าน และจิตลักษณะตามสถานการณ 2 ด้าน รวม 11 ตัวทำนาย สามารถทำนายพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย (พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย พฤติกรรมสนับสนุนให้เพื่อนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย) ในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยต่างๆ 1) **พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้** ทำนายได้ระหว่างร้อยละ 26.7 ถึง 39.0 โดยสามารถทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนที่ไม่เข้าโครงการฯ พบตัวทำนายที่สำคัญ คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย การควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตจากผู้ปกครอง การรับรู้ประโยชน์จากการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียน และลักษณะมุ่งอนาคตและ การควบคุมตน 2) **พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างปลอดภัย** ทำนายได้ระหว่างร้อยละ 38.2 ถึง 50.6 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่มีระดับเศรษฐกิจของครอบครัวสูง พบตัวทำนายที่สำคัญ คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน การมีภูมิคุ้มกันทางจิต และการมีเพื่อนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ต 3) **พฤติกรรมสนับสนุนให้เพื่อนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย** ทำนายได้ระหว่างร้อยละ 37.9 ถึง 51.2 โดยทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักเรียนที่มีจำนวนเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตมาก พบตัวทำนายที่สำคัญ คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย การควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตจากผู้ปกครอง การสนับสนุนจากครูในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ประการที่สาม จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีลำดับขั้น พบว่า จิตลักษณะเดิมที่สำคัญ สามารถทำนายพฤติกรรม การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย แต่ละด้านทั้ง 3 ด้าน ได้เพิ่มเติมอย่างมีนัยสำคัญจากตัวทำนายตาม K-A-P Model คือ ความรู้เกี่ยวกับการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย และเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย โดยสามารถเพิ่มปริมาณการทำนายได้ 4.1, 22.4 และ 6.8 ตามลำดับ

ประการ ที่สี่ พบว่า นักเรียน ที่มีพฤติกรรม การใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยปริมาณน้อย (กลุ่มเสียง) ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 นักเรียนที่มีผลการเรียนสูง นักเรียนที่มีจำนวนเวลาในการใช้อินเทอร์เน็ตน้อย หรือมาก นักเรียนที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจต่ำ ปัจจัยปกป้องสำคัญที่ควรเสริมสร้าง คือ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยมาก การมีผู้ปกครองควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตมาก ลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง การมีเพื่อนเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้อินเทอร์เน็ตอย่างเหมาะสมมาก และการมีภูมิคุ้มกันทางจิตสูง

ประการที่ห้าจากการวิเคราะห์หัตถิพลเชิงเส้น พบว่า เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมกรใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ และพฤติกรรมสนับสนุนให้เพื่อนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยมากกว่าตัวแปรเชิงเหตุอื่น สำหรับการรับรู้ประโยชน์จากการฝึกอบรมการใช้อินเทอร์เน็ตในโรงเรียน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการเรียนรู้ ผ่านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยมากกว่าตัวแปรเชิงเหตุอื่น และการควบคุมการใช้อินเทอร์เน็ตจากผู้ปกครอง มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสนับสนุนให้เพื่อนใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยผ่านเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมกรใช้อินเทอร์เน็ตอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัยมากกว่าตัวแปรเชิงเหตุอื่นๆ ที่ศึกษา

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาต่อไป

ในอนาคตควรมีการวิจัยโดยเฉพาะกับนักเรียนประเภทที่เสียง โดยการสร้างกิจกรรมต้นแบบเพื่อพัฒนาปัจจัยปกป้องสำคัญดังกล่าวแล้วในประการที่ 4 และทำการวิจัยเชิงทดลอง ประเมินผล

moderate time spent on the internet. 3) The students with the more perception of the benefits from school internet behavior program and with many good peer models for internet use had more peer supportive behavior on safety and usefulness than their counterparts. This finding was prominent among the students from high economic status families.

Second, from the Standard Multiple Regression Analysis, eleven variables (5 situational factors, 4 psychological traits, and 2 psychological states) were found to be predictive of all three types of the internet using behavior both in the total sample and in the various subsamples. 1) **Internet using behavior for usefulness**, the predictive variables could account for 26.7 to 39.0%. The highest predictability was revealed among the students from the schools without the internet using behavior program. The important predictors were good attitudes towards the internet behavior for safety and usefulness, the parents' control of internet use, the perception of the benefits from the school's internet behavior training as well as the future orientation and self-control. 2) **Internet using for safety**, the predictive variables could account for 38.2 to 50.6%. The highest predictive percentage was found among the students with families of high economic status. The key predictors were the future orientation and self-control, the psychological immunity and the peer model of internet use. 3) **Peer supportive behavior on safety and useful internet use**, the predictive variables could account for 37.9 to 51.2%. The highest predictive percentage was found among the students who spent more time on the internet. The crucial predictors were favorable attitudes towards the internet using behavior for safety and usefulness, the parents' control of internet use, the teachers social support for appropriate internet use, and the needs for achievement.

Third, the results of the Hierarchical Multiple Regression Analysis indicated that psychological traits based on the psychological theory of moral and work behavior could, according to the K-A-P Model, additionally and significantly increased the predictability of the internet behavior for usefulness to 4.1%, the internet behavior for safety to 22.4% and the favorable attitudes towards internet behavior to 6.8%.

Fourth, it was found that the students with low scores of internet using behavior for safety and usefulness (at-risk students) were the Matayomsuksa 5 students, the high GPA students, the students with less or more time spent on the internet as well as the students from low economic status families.

Finally, according to the Path Analysis, positive attitudes towards the internet behavior for safety and usefulness directly influenced the internet behavior for usefulness and the peer supportive behavior for safety and usefulness more than other variables. In conjunction with positive attitudes towards the internet behavior for safety and usefulness, the perception of the benefits of the school internet training program had more influence on internet behavior for usefulness than other variables. Furthermore, the parents' control of internet use influenced the peer supportive behavior of safe and useful internet uses more than other variables.

Suggestions for further studies

There should be research focusing on the at-risk students, employing pilot activities in order to develop the important protective factors proposed in the recommendations above. In addition, experimental evaluative research should also be carried out.